

Студент 3 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТОВАРІВ ОПТОВОЇ ТА РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

Анотація. Розглянуто особливості обліку товарів як в оптовій, так і в роздрібній торгівлі, а також їх зміст та характерні особливості. Визначено основні напрями розвитку торгівлі.

Аннотация. Рассмотрены особенности учета товаров как в оптовой, так и в розничной торговле, а также их содержание, характерные особенности. Определены основные направления развития торговли.

Annotation. The peculiarities of accounting products in wholesale and retail trade, their content and specific features were considered. The main trends in trade development were identified.

Ключові слова: оптова торгівля, роздрібна торгівля, облік, обсяг продажів, організації, продукція, реалізація.

Актуальність даного дослідження полягає в тому, що торговельна діяльність, як будь-який вид діяльності в ринковій економіці, передбачає отримання прибутку. У торговельних організаціях отримання прибутку залежить від асортименту товарів, при продажу яких формується дохід, зменшуваний на собівартість реалізованих товарів. Можливість отримання максимального прибутку забезпечується ефективністю управління товарними ресурсами. В умовах жорсткої конкуренції ринку торгівлі організації повинні вміло керувати товарними ресурсами, аргументувати обґрунтованість управлінських рішень, що можливо тільки на основі інформації, що формується в бухгалтерському обліку. Ефективність управління товарними ресурсами може бути досягнута за допомогою створення та успішного функціонування різних форм і методів бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю фактів господарського життя руху товарів.

Проблемам бухгалтерського фінансового обліку та контролю за рухом товарів присвячені роботи таких вітчизняних авторів, як: Баканов М. І., Бакаєв А. С., Бархатов А. П., Белобжецький І. А., Бурцев В. В., Данилевський Ю. А., Дмитрієва І. М., Єгорова С. К., Кондраков Н. П., Кутер М. І., Мельник М. В., Ніколаєва Г. А., Овсійчук М. Ф., Овсійчук В. Я., Палій В. Ф., Патров В. В., Подільський В. І., Писаренко А. С., Соколов Я. В., Хоружий Л. І., Чистова Д. В., Шпига А. А., Шулемова Є. Л. та ін. [1].

Метою даного дослідження є ознайомлення з визначенням роздрібної та оптової торгівлі, а також розгляд особливостей обліку товарів у торгівлі.

Основним об'єктом обліку в торгівлі є товари, тому бухгалтерія організації торгівлі зобов'язана забезпечити повний облік вступників товарів і своєчасне відображення в обліку операцій, пов'язаних з їх вибуттям.

Торговельна діяльність в Україні в даний час є однією з найпоширеніших форм підприємництва. У статутних документах будь-якого підприємства в якості виду підприємницької діяльності найчастіше вказується торгівля. Відповідно до розділу 1 ст. 263 Господарського кодексу, господарсько-торговельною є діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання у сфері товарного обороту, спрямована на реалізацію продукції виробничо-технічного призначення і виробів народного споживання, а також допоміжна діяльність, яка забезпечує їх реалізацію шляхом надання відповідних послуг. У п. 3 ст. 263 цього Кодексу наведено форми господарсько-торговельної діяльності, які можуть здійснювати суб'єкти господарювання [2]:

- матеріально-технічне постачання і збут;
- енергопостачання;
- заготовка;
- оптова торгівля;
- роздрібна торгівля і громадське харчування;
- продаж і передача в оренду засобів виробництва; комерційне посередництво у здійсненні торговельної діяльності;
- інша допоміжна діяльність із забезпечення реалізації товарів (послуг) у сфері обігу [2].

Роздрібна торгівля – це вид економічної діяльності у сфері товарообігу, що охоплює купівлю-продаж товарів кінцевому споживачеві та надання йому торговельних послуг [3]. Відповідно до п. 1 ст. 698 Цивільного кодексу за договором роздрібною купівлі-продажу продавець, який здійснює підприємницьку діяльність з продажу товару, зобов'язується передати покупцеві товар, зазвичай призначений для особистого, домашнього або іншого використання, не пов'язаного з підприємницькою діяльністю, а покупець зобов'язується прийняти товар і оплатити його. Договір роздрібною купівлі-продажу є публічним (п. 2 цієї статті Кодексу) [3].

Оптова торгівля – це вид економічної діяльності у сфері товарообігу, що охоплює купівлю-продаж товарів за договорами поставки партіями для подальшого їх продажу кінцевому споживачу через роздрібну торгівлю, для виробничого споживання і надання послуг, які пов'язані з цим [3].

Оптова торгівля здійснюється, як правило, за договором поставки. Згідно з п. 1 ст. 712 Цивільного кодексу за договором поставки продавець (постачальник), який здійснює підприємницьку діяльність, зобов'язується передати у встановлений строк товар у власність покупця для використання його у підприємницькій діяльності або в інших цілях, не пов'язаних із особистим, сімейним, домашнім або іншим подібним використанням, а покупець зобов'язується прийняти товар і сплатити за нього певну грошову суму [3].

Також відповідно до п. 3 ст. 265 Господарського кодексу сторонами договору поставки можуть бути тільки суб'єкти господарської діяльності, а саме:

- господарські організації – юридичні особи, створені відповідно до Цивільного кодексу, державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно до цього Кодексу, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку;

- громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці [2].

Відповідно до п. 7 постанови № 833 торговими об'єктами є [2]:

у сфері оптової торгівлі: склад товарний (універсальний, спеціалізований, змішаний), магазин, склад;

у сфері роздрібною торгівлі: магазин (продовольчий, непродовольчий, змішаний (за товарною спеціалізацією), універсальний, спеціалізований, вузькоспеціалізований, комбінований, неспеціалізований (за товарним асортиментом), з індивідуальним обслуговуванням, самообслуговуванням, торгівлю за зразками, торгівлю за замовленням (за методом продажу товарів)), павільйон, кіоск, намет, склад товарний, комора, склад.

Для оптової торгівлі головною відмінною особливістю є категорія покупців – це суб'єкти підприємницької діяльності – фізичні та юридичні особи, їх філії (відокремлені підрозділи). Але при цьому не може бути оптовою торгівлею продаж товару суб'єкту господарської діяльності на стандартних умовах продажу всім роздрібним покупцям, тобто на умовах публічного договору. Згідно з п. 1 ст. 633 Цивільного кодексу публічним є договір, в якому одна сторона – підприємець бере на себе обов'язок здійснити продаж товарів, виконання робіт чи надання послуг кожному, хто до нього звернеться (роздрібна торгівля, перевезення транспортом загального користування, послуги зв'язку, готельне, медичне, банківське обслуговування і т. д.). А також у тому випадку, якщо далі такий товар буде ним перепроданий або використаний у його господарській діяльності. Тобто якщо підприємство через підвітну особу придбало у роздрібній торговельній мережі лампочки освітлення або канцелярські товари для офісу, така господарська операція не належить до оптової торгівлі [3].

Реалізація товару особі, яка не є суб'єктом підприємництва, на стандартних умовах продажу вважається роздрібною торгівлею незалежно від кількості проданого товару і його призначення, оскільки продаж здійснено на умовах публічного договору. Але якщо з такою особою укладено договір купівлі-продажу, в тому числі з відстрочкою платежу, такий продаж розглядається як оптова. У суб'єктів господарювання часто виникають питання: з якої кількості, з якої партії товару (товарів) починається оптова торгівля? Щоб відповісти на нього, слід звернутися до Державного стандарту України ДСТУ 3993-2000, відповідно до якого, партія товару – це визначена кількість товарів одного або декількох найменувань, закуплених, відвантажених або отриманих одночасно з одним товаросупровідним документом. Тобто будь-які кількісні критерії в цьому випадку відсутні [3].

Таким чином, сфера оптової та роздрібною торгівлі складається з безлічі організацій, що займаються переміщенням товарів і послуг із місць їх виробництва до місць використання. Роздрібна торгівля – це будь-яка діяльність з продажу товарів або послуг безпосередньо кінцевим споживачам для їх особистого некомерційного використання. Оптова торгівля включає в себе будь-яку діяльність з продажу товарів або послуг тим, хто купує їх з метою перепродажу або професійного використання. Основним критерієм, що дозволяє відрізнити роздрібною торгівлю від оптової торгівлі, є кінцева мета використання придбаного покупцем товару.

Наук. керівн. Литвиненко А. О.

Література: 1. Шевченко В. В. Товароведение и экспертиза потребительских товаров / В. В. Шевченко. – М. : ЭКСМО, 2009. 2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. – К., 2003. 3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. – К., 2003. 4. Національний стандарт України від 01.01.2001 р. № 3993-2000. – К., 2001. 5. Податковий кодекс України від 24.10.2013 р. № 2755-VI. – К., 2013.